

Spis treści

ROZDZIAŁ 1

Globalizacja w perspektywie instytucjonalnej	19
1.1. Idee kierunkowe	20
1.2. Badania i badacze przestrzeni globalnej	27
1.2.1. <i>Kopacze i tkacze</i>	27
1.2.2. Globalizm metodologiczny	28
1.2.3. Pierwsza fala globalizacji: państwo narodowe	29
1.2.4. Druga fala: od uprzemysłowienia do „samobójstwa” globalizacji	32
1.2.5. Trzecia fala: globalna <i>episteme</i>	34
1.2.6. Globalne – narodowe – lokalne	35
1.3. Definicje globalizacji	37
1.3.1. Globalizacja jako projekt	37
1.3.2. Globalizacja jako obiektywne współzależności – globalność	38
1.3.3. Struktura i agencje: pierwsze przybliżenie	40
1.4. Perspektywa strukturalistyczna	44
1.4.1. „Historia nie ma żadnego libretta”	44
1.4.2. Determinizm technologiczny	46
1.4.3. Technologie komunikacyjne: „Otrzymujemy informacje z piekła rodem” ..	51
1.5. Perspektywa konstruktywistyczna	53
1.5.1. Imiona własne zamiast anonimowych procesów	53
1.5.2. Fantazje globalnego konstruktywisty: Thomas Friedman w Bangalore ...	55
1.5.3. Umiarkowany konstruktywizm	57
1.5.4. Agencja społeczna: socjologowie a ekonomiści	59
1.5.5. Agencja ludzka w ekonomii	61
1.5.6. Himmelstrand: systemy jako agencje	64
1.5.7. Typologia agencji globalnych	65
1.5.8. O działalności agencji globalnych: pierwsze uogólnienia	67

1.6. Perspektywa konfiguracyjna	70
1.6.1. Konfiguracja nie jest przypadkowym zbiegiem okoliczności	70
1.6.2. Giddens: strukturalizacja	74
1.6.3. Bourdieu: habitus a pole	75
1.6.4. Elias: figuracja	76
1.6.5. Castells: społeczeństwo sieciowe	78
1.6.6. Konfiguracjonizm w socjologii	79
1.6.7. Konfiguracja – rozległe pole	84
1.7. Instytucje jako mosty nowoczesnej integracji	86
1.7.1. Pojęcie instytucji	86
1.7.2. Znaczenie instytucji	88
1.7.3. Pilar formalno-prawny (regulacyjny)	90
1.7.4. Pilar normatywny: jak zbudować wspólnotę uczuć?	91
1.7.5. Pilar kognitywny	92
1.7.6. Napięcia w procesach instytucjonalizacji	93
1.7.7. Oblicza instytucjonalizmu	94
1.7.8. Schmitter: teorie instytucjonalizmu a integracja regionalna i globalna	96
1.8. Dyskursy globalne	97
1.8.1. Wizje i mechanizmy działania	97
1.8.2. Uniwersalny neoliberalizm	98
1.8.3. Regulowane różnicowanie	100
1.8.4. Chiński autokratyzm rynkowy (komunistyczno-kapitalistyczny)	104
1.8.5. Wspólnotowy partykularyzm	107
1.9. Janusowe oblicza globalizacji	109
1.10. Ku nowym konfiguracjom globalnym?	116

ROZDZIAŁ 2

Ciągłość i zmiana:

liberalizm – konserwatyzm – radykalizm	121
2.1. Idee kierunkowe	121
2.2. Liberalizm	129
2.2.1. Wobec cywilizacji niezachodnich	129
2.2.2. Liberalizm klasyczny	134
2.2.3. „Zakorzeniony liberalizm” jako realizacja „wolności pozytywnej”	138

2.2.4. Neoliberalizm wygrywa z keynesizmem	142
2.2.5. Konsensus Waszyngtoński: implementacja	147
2.2.6. „Wolność negatywna” też kosztuje	149
2.2.7. Neoliberalizm jako leseferyzm trzeciej globalizacji	152
2.2.8. Liberalizm instytucjonalny	155
2.2.9. Liberalizm hegemoniczny	156
2.2.10. Liberalizm polimorficzny	158
2.3. Realizm	159
2.3.1. Przypomnienie z historii	159
2.3.2. Szkoła realizmu o państwie narodowym i powyżej	160
2.3.3. Neorealizm	163
2.3.4. Ikenberry: neorealizm a liberalizm	165
2.4. Radykalizm	168
2.4.1. Przypomnienie z historii marksizmu (przez pryzmat liberalizmu)	168
2.4.2. Marksizm wobec trzeciej globalizacji	171
2.4.3. Dependentyści	174
2.4.4. Wallerstein: teoria nowoczesnego systemu-świata	178
2.4.5. Habermas: „teoria krytyczna” a globalizacja	183
2.4.6. Międzynarodowe Forum ds. Globalizacji: „Alternatywy wobec globalizacji”	187
2.5. Uwagi końcowe	190

ROZDZIAŁ 3

Piękna i Bestia: osvajanie rynku, kapitalizmu, społeczeństwa?	195
3.1. Idee kierunkowe	195
3.2. Globalizacja ekonomiczna: integracja bez inkluzji	205
3.2.1. Eichengreen: międzynarodowy system monetarny a siły społeczne	205
3.2.2. Główne daty z historii globalizacji ekonomicznej po 1944 roku	208
3.2.3. Obietnice integracji ekonomicznej: złożone, dotrzymane i złamane	211
3.3. „Spontaniczny ład rynkowy”: wizja i realia	219
3.3.1. „Absolutnie sam przed przyrodą i Bogiem” – Robinson Crusoe	220
3.3.2. Własność prywatna	223
3.3.3. Rynek i porządek rynkowy	224
3.3.4. Ład dobrowolny: czy jest możliwy bez udziału społeczeństwa?	226

3.4. Ład ekonomiczny „zakorzeniony społecznie”	228
3.4.1. Rynek i instytucje komplementarne	228
3.4.2. Polanyi: ład rynkowy „zakorzeniony społecznie”	230
3.4.3. Jessop: metarządzenie w dobie globalności	234
3.5. Regulowany ład rynkowy	235
3.5.1. Złożony ład gospodarczy	235
3.5.2. Objazd: od separacji rynku i państwa do nowej separacji?	237
3.5.3. Separacja → regulacja → deregulacja → reregulacja	239
3.5.4. Brak regulacji grozi kryzysem	242
3.5.5. Braithwaite i Drahos: realia regulacji w biznesie	247
3.5.6. Giddens: w stronę społeczeństwa obywatelskiego	250
3.6. Globalizacja korporacyjna	253
3.6.1. Globalni liderzy biznesu o sobie i świecie	253
3.6.2. Społeczna odpowiedzialność korporacji	254
3.7. Różnorodność kapitalizmu	258
3.7.1. Jak neoliberalna globalizacja wpływa na stosunki pracy?	258
3.7.2. Ewolucja kapitalizmu	261
3.7.3. Amable, Boyer, Schram i Litan: typy kapitalizmu	262
3.8. W kierunku globalnej regulacji	265
3.8.1. <i>Quis custodiet ipsos custodes?</i> (Kto pilnować będzie samych strażników)	265
3.8.2. Główne problemy regulacji kapitalizmu globalnego	269
3.8.3. Cztery konfiguracje w sferze ekonomicznej	275

ROZDZIAŁ 4

Globalne rządzenie	277
4.1. Idee kierunkowe	277
4.2. Globalne rządzenie i globalna wspólnota – treści konceptów	288
4.2.1. Globalne rządzenie – elementy definicji	288
4.2.2. Czy wspólnota globalna jest warunkiem globalnego rządzenia?	290
4.2.3. Agendy globalne: pożądane i możliwe	293
4.3. Globalizacja nakłada zadania na państwo	296
4.3.1. System westfalski	296
4.3.2. Oakeshott: dwa typy państwa – <i>societas</i> a <i>universitas</i>	299

4.3.3. Neoliberalowie i kosmopolici spychają państwo do defensywy	301
4.3.4. Nowe zadania dla państwa	304
4.4. Wobec wyzwań demokracji	308
4.4.1. O państwie w trójkącie: państwo – gospodarka – społeczeństwo	308
4.4.2. Demokratyzacja: w kierunku konwergencji czy dywergencji?	311
4.4.3. „Barbarzyńcy” nadchodzą	315
4.4.4. De Tocqueville: demokracji nic nie zatrzyma	317
4.5. Globalne społeczeństwo obywatelskie	318
4.5.1. Przypomnienie z historii	318
4.5.2. Idea społeczeństwa obywatelskiego a państwo	319
4.5.3. Społeczeństwo obywatelskie a oddolna globalizacja polityczna	322
4.6. Wzory globalnego rządzenia	326
4.6.1. Deregulacja polityczna	326
4.6.2. Liberalne podejście międzyrządowe	327
4.6.3. Hegemonia: USA jako przypadek specjalny	331
4.6.4. Ład kosmopolityczny	338
4.6.5. Beck: jak budować porządek kosmopolityczny?	342
4.6.6. „Nowy mediewalizm”	343
4.6.7. Neofunkcjonalizm (<i>transgovernmentalism</i>)	345
4.6.8. Radykalny komunitarianizm	348
4.7. Skuteczność globalnego rządzenia	349

ROZDZIAŁ 5

Siły społeczne wobec wyzwań pracy i życia	355
5.1. Idee kierunkowe	356
5.2. Nierówności społeczno-ekonomiczne	364
5.2.1. Działanie według filozofii <i>trickle-down</i> nie likwiduje różnic strukturalnych	364
5.2.2. Nierówności społeczno-ekonomiczne według Banku Światowego	365
5.2.3. Nośnikiem nadziei jest wzrost gospodarczy	367
5.2.4. O biedzie i nierównościach: uwagi nie tylko metodologiczne	370
5.3. Niepewności w świecie pracy	374
5.3.1. Zatrudnienie – problem numer 1	374
5.3.2. Luddycy, antyluddycy i reszta mająca rację	379

5.3.3. Rifkin: „koniec pracy” jako negatywna utopia neoluddystów	380
5.3.4. Reich: „nowa praca” jako pozytywna utopia antyluddystów	382
5.3.5. Beck: scenariusze przyszłości pracy	384
5.3.6. Bauman: praca a konsumpcja	387
5.3.7. Praca a modernizacja	389
5.3.8. Praca jako wartość w Polsce	391
5.4. Instytucjonalne kontury świata pracy	393
5.4.1. Fordyzm atlantycki	393
5.4.2. W kierunku „zinstytucjonalizowanego indywidualizmu”?	394
5.4.3. Każda wolność kosztuje: nie tylko „pozytywna”, ale także „negatywna” ..	396
5.4.4. Stosunki pracy w kategoriach konwergencji i dywergencji	400
5.5. Świat pracy a demokracja	404
5.5.1. Wielostronna presja na świat pracy	404
5.5.2. Jessop: alternatywy wobec reżimu neoliberalnego	408
5.5.3. Dwa typy demokracji a globalizacja	410
5.5.4. Przeworski, Barro, Inglehart, Welzel: o związkach między zamożnością a demokracją	414
5.5.5. Rodrik: trylemat globalizacji	417

ROZDZIAŁ 6

Tożsamość i różnica: ład kulturowy i poszukująca jednostka	421
6.1. Idee kierunkowe	421
6.2. Ład kulturowy: system znaczeń czy proces dwukierunkowy?	428
6.3. Trajektorie modernizacji: nowoczesność i późna nowoczesność	434
6.3.1. Powrót do klasyków	434
6.3.2. Teoria modernizacji a Trzeci Świat i komunizm	438
6.3.3. Inglehart i Welzel: modernizacja kulturowa	443
6.3.4. Offe: modernizacja jako samoograniczenie	444
6.3.5. Giddens: późna nowoczesność	448
6.4. Ponowoczesność	450
6.4.1. Ponowoczesność kontra nowoczesność	451
6.4.2. Kultura ponowoczesności	456
6.4.3. O postmodernizmie anegdotycznie	459
6.4.4. Devetak: postmodernizm a stosunki międzynarodowe	463

6.5. Globalizacja kulturowa	465
6.5.1. Dwie skrajności i szeroki środek	465
6.5.2. Antropologia globalizacji	468
6.5.3. Huntington: „zderzenie cywilizacji”	471
6.5.4. Sen i Appiah: przeciw Huntingtonowi	475
6.5.5. Multikulturalizm	477
6.5.6. Multikulturalizm w praktyce: Kanada	478
6.5.7. Kultura globalna a państwo narodowe	482
6.5.8. Meyer, Boli, Thomas, Ramirez: jak globalizacja modeluje państwo narodowe?	483
Bibliografia	487
Indeks osobowy	546